

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 25.04.2025

Meie 21.05.2025

nr / 2-5/25-00794,
RIIGIKOGU/25-0444/-2T
nr 8-2/3889

Ettepanek Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks 639 SE kohta

Justiits- ja Digiministeerium, tutvunud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni k.a 24. aprillil algatatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõuga (639 SE), teeb Vabariigi Valitsusele ettepaneku eelnõu mitte toetada.

Seletuskirja kohaselt on eelnõu eesmärgiks anda võimalus kandideerida kohaliku omavalitsuse valimistel soovitud omavalitsuses ka neil püsivalt Eesti Vabariigis elavatel Eesti kodanikel ja Euroopa Liidu kodanikel, kelle püsiv elukoht ei asu omavalitsuses, kus ta kandideerib. Selle eesmärgi saavutamiseks soovitakse kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse (KOVVS) § 5 lg-st 5 välja jätta tingimus, et kandidaadi püsiv elukoht asub hiljemalt valimisaasta 1. augustil vastavas vallas või linnas.

Teeme ettepaneku eelnõu mitte toetada järgmistel kaalutlustel.

Põhiseaduse järgi on kohaliku omavalitsuse aluseks idee kogukonnast, kelle ülesandeks on lahendada selle kogukonna probleeme ja korraldada kohalikes huvides (vajadusel ka vastuolus keskvõimu huvidega) kogukonna elu (RKÜKo 19.04.2005, 3-4-1-1-05, p 35). Kohaliku omavalitsuse eesmärk ja põhisisu on kohaliku elu küsimuste iseseisev otsustamine kohaliku kogukonna poolt (PS § 154 lg 1).

Kohaliku omavalitsuse volikogu kui esindusorganit saavad KOVVS-i kohaselt valida kohalikud elanikud ning kandideerida saavad samuti kohalikud elanikud. Riigikohus on sedastanud, et KOVVS § 5 lg-s 5 sätestatud elukohanõude piirang ei ole PS-ga vastuolus ebaproportsionaalsuse tõttu: piirangu vastavust saab isik ise mõjutada. Nõue, et elukoht peab olema kandideerimise perioodil registreeritud sellesse valda või linna, mille volikogusse ta soovib kandideerida, on ka asjakohane: kohaliku elu küsimusi saavad otsustada need isikud, kes tegelikult vastavas kohaliku omavalitsuse üksuses elavad. Nõude täitmine ei ole kulukas, aeganõudev ega muul moel põhjendamatult koormav (RKPJKo 02.10.2013, 3-4-1-45-13, p-d 22, 25–27).

Kokkuvõtvalt leiame, et KOVVS §-s 5 sätestatud kandideerimise tingimus, mille kohaselt saavad kandideerida selles konkreetsetes omavalitsuses püsivalt elavad isikud, on igati põhjendatav kohaliku omavalitsuse põhiseadusliku olemuse tagamise eesmärgil.

Täiendavalt meenutame, et Riigikogu võttis 7. juunil 2016 vastu Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse, mille põhisisuks on Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu liikme mandaatide ühitamise võimaldamine alates 2017. a korraldest kohaliku omavalitsuse üksuse volikogude valimistest. Seega on alates 2017. aastast

võimalik Riigikogu liikmetel olla volikogu liige kõigi teiste volikogu liikmetega sarnastel tingimustel, mh püsiva elukoha nõude tingimuse täitmisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Mariko Jõeorg-Jurtšenko 53955340
Mariko.Joeorg-Jurtsenko@justdigi.ee